

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudcem Mgr. Tomášem Blažkem ve věci

žalobců:

a) P. Q.

b) R. K.

zastoupeni advokátem Mgr. Pavlem Čižinským
sídlem Baranova 1026, 130 00 Praha 3

proti

žalovanému:

Ministerstvo vnitra

sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

o žalobách proti rozhodnutím žalovaného ze dne 1. 10. 2018, č. j. OAM-702/ZA-ZA11-ZA05-2017 a č. j. OAM-703/ZA-ZA11-ZA05-2017,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 10. 2018, č. j. OAM-702/ZA-ZA11-ZA05-2017 a č. j. OAM-703/ZA-ZA11-ZA05-2017, se zrušují a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen nahradit žalobcům náklady řízení ve výši 25 960 Kč, a to do 10 dnů od právní moci rozsudku k rukám zástupce žalobců.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobci podali u krajského soudu žaloby proti shora označeným rozhodnutím, kterými žalovaný rozhodl, že mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“), se žalobcům neuděluje. Usnesením ze

dne 20. 2. 2020 krajský soud rozhodl o spojení obou věcí ke společnému projednání.

II. Shrnutí argumentace obsažené v žalobách

2. **Žalobkyně a)** namítla, že jí v zemi původu hrozí pronásledování kvůli tomu, že její manžel [tj. žalobce b)] ve vlasti působil jako novinář a psal články kritické vůči establishmentu, zejména se zabýval korupcí a porušováním lidských práv. Pronásledován byl také za projevy svého politického smýšlení (kritika volebních manipulací a účast na opoziční demonstraci). V souvislosti se svou činností byl ve vlasti dvakrát uvězněn, několikrát sledován a zbit při policejním výslechu. Žalobkyně sama má zdravotní problémy a setkala se s diskriminací na trhu práce.
3. Žalobkyně se tedy domnívá, že její manžel má nárok na udělení mezinárodní ochrany dle § 12 písm. a) a b) a dle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. Tudíž i žalobkyně má nárok na udělení azylu z důvodu sloučení rodiny dle § 13 zákona o azylu, případně na udělení doplňkové ochrany. Žalovaný se dále v napadeném rozhodnutí nijak nevypořádal s otázkou, zda se žalobkyně nemůže stát obětí pronásledování jakožto manželka odpůrce ázerbájdžánského režimu, a to jak v oblasti zaměstnání (čemuž již do určité míry čelila), tak i v jiných oblastech svého života. Žalobkyně konečně také namítla, že žalovaný se příliš paušalizujícím způsobem odmítl zabývat jejím zdravotním stavem a jejich neplodností, která je důsledkem represí ázerbájdžánského režimu. Nedostatečně tak zhodnotil otázku, zda tyto faktory nemohou být důvodem pro přiznání humanitárního azylu.
4. **Žalobce b)** namítl, že napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné, neboť z něj není zřejmé, které skutečnosti vzal žalovaný za prokázané a které naopak rozporuje. Není například zřejmé, zda žalovaný rozporuje tvrzení žalobce, že byl protivládním novinářem a že byl dvakrát vězněn v souvislosti s jeho politickými aktivitami. Žalovaný sice shledal určité nesrovnalosti ve výpovědi žalobce, neuvedl však, která tvrzení žalobce mají tyto nesrovnalosti zpochybnit.
5. Z napadeného rozhodnutí dále není patrné, jak žalovaný zhodnotil postavení disidentů v Ázerbájdžánu a zda má tedy za prokázané, že osoby odporující tamějšímu režimu čelí nebezpečí pronásledování či vážné újmy. Sám žalovaný připustil, že Ázerbájdžán je nedemokratickou zemí, která v mnoha případech pošlapává základní práva svých občanů. Neuvedl však, jakým způsobem vyhodnotil shromážděné zprávy o zemi původu ve vztahu k žalobcově azylovému příběhu.
6. Žalobce polemizuje rovněž s poukazy žalovaného na (údajné) nesrovnalosti v jeho výpovědi. Rozpor mezi výpovědí žalobce o tom, kdy přesně byl v listopadu 2015 odsouzen (žalobce uvedl, že soudní jednání se uskutečnilo 2 dny po jeho zadržení), a obsahem soudního rozsudku (který nese datum 1. 11. 2015, což je i datum žalobcova zadržení), je dle žalobce dán chybou v písemném vyhotovení předmětného rozsudku. Případně může v Ázerbájdžánu existovat odlišná praxe než v ČR, totiž že se na rozsudku uvádí datum zahájení řízení. Žalobce zároveň upozornil, že je nereálné, aby za čin, který měl být spáchán kolem 19.00 hod., byl ještě téhož dne odsouzen. V moderním státě je téměř nemožné, aby se soudní jednání uskutečnilo několik hodin po spáchání činu. Tento rozpor tedy nemůže zpochybnit věrohodnost žalobcovy výpovědi. Žalobce v této souvislosti navrhl provedení důkazu článkem ze serveru www.aljazeera.com o

ázerbájdžánských volbách konaných dne 1. 11. 2015. Tímto důkazem hodlal prokázat, že volební místnosti se v Ázerbájdžánu zavíraly v 7 hodin večer.

7. Žalovaný dále považoval za neobvyklé, že bývalý zaměstnavatel, který v mezidobí začal psát prorežimní články, vystavil žalobci potvrzení o tom, že žalobce pro něj v minulosti pracoval a že byl za svou práci režimem persekvován. Žalobce v tom nic neobvyklého nespatřuje. Zpravodajský server Milli Xeber (pro nějž žalobce v minulosti pracoval) ukončil činnost jednoho (kritického) oddělení a zbytek serveru nadále pokračuje v činnosti. Zároveň se ovšem snaží pomáhat bývalým zaměstnancům, kteří se dostali do potíží s režimem (i kvůli práci pro Milli Xeber). Ázerbájdžán je sice diktaturou, jeho režim však není totalitní, stát tak plně neovládá jednání zaměstnavatelů vůči jejich zaměstnancům. Představitelná je i varianta, že samotné ázerbájdžánské úřady se snaží dosáhnout toho, aby kritičtí občané, které se nedaří umlčet násilím, raději odešli do zahraničí. Ostatně i z dějin československého protikomunistického disentu jsou známy případy, kdy režim své odpůrce vyloženě vyháněl za hranice.
8. Podle žalobce je dále necitlivé a ukvapené označovat za účelové jeho tvrzení, že má problémy s plodností v důsledku toho, jak jej zbila ázerbájdžánská policie. Poukaz žalovaného na lékařské zprávy, které mu žalobce předložil, je nepřipadný. Lékařská zpráva z 3. 5. 2018 se nezabývala příčinami žalobcovy neplodnosti, ale pouze aktuální diagnózou a možnostmi léčby. Z údaje obsaženého v této lékařské zprávě, podle nějž ultrazvuk nepotvrdil „jinou patologii“, nelze dovodit, že by příčinou žalobcovy azoospermie nemohl být úraz. Literatura přitom uvádí úraz jako možnou příčinu azoospermie z důvodu neprůchodnosti semenných cest. Pokud žalovaný hodlal tuto příčinu vyloučit, měl si k tomu obstarat odborné posouzení, což neudělal. Nicméně i kdyby se prokázalo, že příčinou neplodnosti žalobce není zbití ázerbájdžánskou policií, nešlo by z tohoto důvodu označit výpověď žalobce za nevěrohodnou. Svědčilo by to maximálně o tom, že žalobcův subjektivní dojem se ukázal být chybným.
9. Žalobce konečně také namítl, že jednání ázerbájdžánských úřadů vůči němu dosahovalo intenzity pronásledování, a to s ohledem na čl. 9 odst. 2 písm. a), b) a c) tzv. kvalifikační směrnice [tj. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (přepracované znění)]. Podle uvedeného ustanovení může být pronásledováním mj. fyzické násilí či trestní odsouzení, což je jednání, kterého se Ázerbájdžán vůči žalobci dopustil (z napadeného rozhodnutí ovšem není zcela zřejmé, zda žalovaný tuto skutečnost uznává – viz výše).
10. Žalobce zároveň odmítl úvahu žalovaného, podle níž se může budoucímu pronásledování vyhnout tím, že přestane být politicky aktivní. Tato úvaha se mívá se smyslem azylového práva. Žalobci nelze upírat jeho politická práva, pokud je za to jejich výkon pronásledován, jde o důvod pro udělení mezinárodní ochrany. Navíc úvaha žalovaného o tom, že žalobce již nebude čelit pronásledování, pokud ukončí své politické aktivity, je spekulativní. Ázerbájdžánské úřady jej mají zařazeného jako odpůrce režimu, nelze tedy spoléhat na to, že by jeho pronásledování ustalo, pokud by přestal být aktivní. Žalobce odkázal rovněž na čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice a namítl, že již utrpené pronásledování je závažným ukazatelem hrozby jeho pronásledování v budoucnu.

11. Z uvedených důvodů žalobci navrhli, aby soud napadená rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

III. Shrnutí vyjádření žalovaného a replik žalobců

12. Žalovaný ve vyjádřeních k žalobám uvedl, že z úřední činnosti v případě žadatelů o mezinárodní ochranu z Ázerbájdžánu a z průběhu správního řízení žalobce pojal podezření o autentičnosti a pravosti žalobcem předkládaných důkazů (tj. rozsudků soudů a potvrzení portálu Milli Xeber). Za účelem ověření pravosti dokumentů učinil dotaz na Ministerstvo zahraničních věcí ČR (dále jen „MZV ČR“) týkající se podob čísel jednacích na rozsudcích ázerbájdžánských soudů a jejich systemizaci. Z informace MZV ČR ze dne 6. 11. 2018, č. j. 136011/2018-LPTP, pak vyplývá, že žalobcem předložené rozsudky jsou falsa, neboť jejich čísla jednacích neexistují a nespádají pod systematiku tam uvedených soudů. Žalovaný proto navrhl, aby soud provedl důkaz uvedenou informací MZV ČR.
13. K námitce týkající se neplodnosti žalobce, údajně způsobené bitím na policejní stanici, žalovaný uvedl, že o bití žalobce na policejní stanici se poprvé a naposledy zmínil zástupce žalobce ve svém podání ze dne 23. 9. 2018. Žalobce sám nikdy v průběhu správního řízení dané skutečnosti netvrdil.
14. Dle názoru žalovaného žalobci pouze domýšlejí krajní scénáře a snaží se žalovanému a soudu podsunout své domněnky, které nemají žádnou reálnou spojitost s jejich azylovým příběhem.
15. Žalobci na vyjádření žalovaného reagovali replikami. Namítli, že pokud by se skutečně snažili falšovat předkládané rozsudky, jistě by uvedli správně rok jejich vydání. Rozsudky jsou v tom formátu, v jakém je žalobce převzal. Pokud je u nich chyba v jejich číslování, žalobci nemohli tuto skutečnost nijak ovlivnit. Zároveň se domnívají, že chybná bude spíše informace MZV ČR. Argument, podle něž zfalšovali čísla jednacích rozsudků, považují za nepřesvědčivý i proto, že celá úvodní část obou rozsudků má číslo jednacích uvedeno v souladu s informací MZV ČR. Pokud by se snažili rozsudek zfalšovat, neuvedli by chybně číslo za lomítkem, které je nejsnáze identifikovatelnou součástí čísla jednacích. Uvedení čísla jednacích, v němž není zahrnuto označení kalendářního roku, může naopak dokládat pravost předkládaných dokumentů, které obsahují i „*chyby nebo nepravdivosti ázerbájdžánského soudního systému*“. Podle žalobců je naopak „podezřelé“ jednání žalovaného, který si informace od MZV nevyžádal ještě v průběhu trvání správního řízení, ale až po jeho skončení, a k takto zjištěným skutečnostem tedy žalobce nevyslechl. Vzhledem k tomu, že se jedná o stěžejní důkaz, by takový postup byl namístě.

IV. Jednání

16. Krajský soud nejprve nařídil jednání na 8. 1. 2020, které však bylo zmařeno tím, že se na něj nedostavil (řádně předvolaný) tlumočník z ázerbájdžánského jazyka. Soud následně nařídil nové jednání na 20. 2. 2020 a zároveň ustanovil ve věci novou tlumočnici (přičemž žalobci k dotazu soudu uvedli, že se dorozumí i s tlumočnicí z tureckého jazyka, byť původně požadovali tlumočníka z ázerbájdžánského jazyka).
17. Během jednání konaného dne 20. 2. 2020 zástupkyně žalobců zejména poukázala na skutečnost, že žalovaný předložil klíčový důkaz, z něž dovozuje nevěrohodnost výpovědi žalobce, teprve v soudním řízení. Žalobce tak neměl možnost se k tomuto

důkazu ve správním řízení vyjádřit. Pokud by soud tento důkaz připustil a při svém rozhodování by z něj vycházel, porušil by pravidlo stanovené v § 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Pouze na základě skutečností zjištěných již ve správním řízení přitom nelze učinit závěr o nevěrohodnosti výpovědi žalobce. Na jednom z žalobcem předložených rozsudků je chybně uvedené datum rozhodnutí soudu, což je ale důsledek chybného postupu ázerbájdžánského soudu, nikoliv důkaz o nevěrohodnosti žalobce. Napadená rozhodnutí žalovaného jsou navíc nepřezkoumatelná. Z jejich odůvodnění není jasné, která tvrzení žalobce považuje žalovaný za nevěrohodná. Žalovaný vychází z podkladů, z nichž vyplývá, že v zemi původu žalobců dochází k věznění a mučení protirežimních aktivistů a novinářů. Žalovaný ale nijak nevysvětlil, proč má za to, že žalobci nic takového nehroží. Vedle důkazu článkem ze serveru Al-Jazeera (na nějž žalobci odkazovali už v doplnění žalob) nově navrhla, aby soud provedl výslech žalobce.

18. Pracovnice žalovaného k věci uvedla, že z napadeného rozhodnutí je zřejmé (tj. i bez přihlídnutí k dodatečně doloženému důkazu), z jakých důvodů žalovaný neuvěřil azylovému příběhu žalobce. Žalovaný konfrontoval žalobce s rozpory v jeho výpovědi a žalobce je nebyl schopen uspokojivě vysvětlit. Rozpory lze nalézt také mezi výpověďmi žalobce a žalobkyně. K dotazu soudu dále uvedla, z jakého důvodu předložil žalovaný zprávu MZV ČR teprve v soudním řízení. Konstatovala, že různí žadatelé o mezinárodní ochranu pocházející z Ázerbájdžánu předkládali žalovanému na podporu svých tvrzení rozsudky ázerbájdžánských soudů, u nichž žalovaný pojal podezření, že se jedná o falzifikáty. Žalovaný si proto vyžádal od MZV ČR předmětnou zprávu, obdržel ji však až poté, co vydal nyní napadená rozhodnutí. Soud neprovedl důkaz uvedenou zprávou (k důvodům nepřipuštění daného důkazu viz níže).
19. Soud neprovedl ani důkaz článkem ze serveru Al-Jazeera. Považoval jej za nadbytečný, neboť žalobci jím hodlali prokázat, že k uzavření volebních místností při volbách konaných v roce 2015 v Ázerbájdžánu došlo v 19.00 hod. O této skutečnosti ale není mezi účastníky řízení sporu.
20. K věci se následně vyjádřil i sám žalobce. Konstatoval, že věrohodnost rozsudků lze ověřit také na internetu, kde se nachází dostatek informací o povolebním dění v Ázerbájdžánu. Lze zde dohledat rovněž informace o tom, že redaktor novin Milli Xeber, který žalobci vydal potvrzení o práci pro daný server, byl dne 20. 9. 2016 zadržen. Žalobce zároveň předložil soudu článek dokládající toto tvrzení. Ani tento důkaz soud nepřipustil, a to z toho důvodu, že žalobce byl již v průběhu správního řízení konfrontován s pochybnostmi žalovaného o předmětném potvrzení vystaveném redaktorem ze serveru Milli Xeber. Mohl tedy na tyto pochybnosti reagovat, například předložením daného článku (který vyšel již v roce 2016).
21. Soud nicméně nepovažoval za nutné provádět účastnický výslech žalobce. Zástupkyně žalobců k dotazu soudu upřesnila, že výslech žalobce navrhla především v reakci na žalovaným nově předložený důkaz. V situaci, kdy soud nepřipustil důkaz zprávou MZV ČR, považoval za nadbytečné, aby byl vyslechnut žalobce.

V. Posouzení věci krajským soudem

22. Krajský soud přezkoumal napadená rozhodnutí v rozsahu žalobních námitek v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona soudního řádu správního. Při

posuzování věci měl ovšem na zřeteli také čl. 46 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“). Dané ustanovení procedurální směrnice zakotvuje povinnost členských států zajistit pro žadatele o mezinárodní ochranu účinný opravný prostředek. Dle odst. 3 uvedeného ustanovení pak lze za účinný opravný prostředek považovat pouze takový prostředek, který zabezpečuje *„úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU“*. S ohledem na proměškání transpoziční lhůty ze strany českého zákonodárce se citované ustanovení procedurální směrnice vyznačuje (pro řízení zahájená na základě žádosti o mezinárodní ochranu podaných po 20. 7. 2015) vertikálním přímým účinkem.

23. Ze správního spisu krajský soud konstatuje, že žalobce k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany uvedl, že sice ve své vlasti nebyl členem žádné politické strany, ale byl kritikem vlády. Psal články pro internetové médium Milli Xeber, přičemž v Ázerbájdžánu je mnoho zatčených novinářů. Žalobce se obával, že jej stihne stejný osud, proto vlast opustil. Žalobkyně uvedla jako důvod své žádosti skutečnost, že její manžel (tj. žalobce) byl v Ázerbájdžánu politicky aktivní. Dále zmínila, že se jim s manželem nedaří otěhotnět, a tak by chtěla v Evropě vyhledat lékařskou pomoc za účelem otěhotnění.
24. Žalobce při pohovoru ve správním řízení uvedl, že po studiu nejprve pracoval jako inženýr, už tehdy byl kvůli svým projevům nucen opustit zaměstnání (nesouhlasil se svým členstvím ve vládní straně YAP). Poté se začal věnovat žurnalistice, ve svých článcích se zabýval svévolným jednáním osob pracujících na úřadech a tím, jak jsou porušována lidská práva. Napsal 18 až 20 článků, pak byly internetové stránky Milli Xaber uzavřeny, to se stalo v srpnu nebo září roku 2014. Noviny byly zaměřeny na informování o bezpráví a korupci, proto byla jejich činnost ukončena.
25. Žalobce byl poté dvakrát vězněn. Poprvé v roce 2015, kdy působil jako pozorovatel u voleb a byl svědkem toho, jak lidé hromadně hází hlasy do volebních urn. Tuto skutečnost nahlásil svému nadřízenému, který zavolal policii. Po příchodu domů jej vyzvedli policisté, odvedli jej na výslech, kde jej zbili. Řekli mu, že nemá mluvit o tom, co u voleb viděl. Žalobce jim odpověděl, že o tom mluvit bude a že chce, aby o tom vědělo co nejvíce lidí. Policisté jej opět zbili, poté byl odsouzený k trestu administrativní vazby v délce 30 dnů a k peněžité pokutě, oficiálně za bránění ve výkonu funkce úředníků během voleb. Zadržený byl 1. 11. 2015, soud proběhl dva dny poté.
26. Podruhé byl žalobce uvězněn v následujícím roce. Dne 17. 9. 2016 se zúčastnil mítinku „Talana son“ (konec bezpráví), který se konal na stadionu Mehsul. Cestou domů jej zastavili dva muži, vzali jej do auta a odvezli jej na policejní stanici k výslechu. Tam mu nabídli, že když se dá na jejich stranu a bude jim donášet, tak mu vše bude prominuto. Žalobce s tím nesouhlasil, a tak byl následně odsouzen k trestu administrativní vazby v délce 15 dnů a k peněžité pokutě, oficiálním důvodem bylo chuligánství.
27. Kromě toho byl žalobce několikrát zadržen na 1-2 dny. Například proto, že se konal nějaký mítink a policie se domnívala, že se jej zúčastnil. Jakmile policisté zjistili, že na daném mítinku žalobce nebyl, zase jej pustili.
28. Při propuštění z vězení v roce 2016 bylo žalobci řečeno, ať se svými aktivitami skončí, že příště to bude horší a ve vězení může být klidně „navždy“. S manželkou se proto

rozhodli ze země odejít. Oslovil jednoho příbuzného, jehož známý jim zařídil víza a další záležitosti spojené s vycestováním. Jejich cílem bylo Německo, dne 29. 11. 2016 opustili Ázerbájdžán, cestovali autobusem do Turecka a odtud letecky do ČR. Následně jeli autobusem do Německa, kde požádali o azyl (pozn. soudu - v rámci tzv. dublinského řízení byli poté vráceni do ČR).

29. Žalobce předložil správnímu orgánu na podporu svých tvrzení dva rozsudky ázerbájdžánských soudů, potvrzení ze dne 7. 11. 2016, podle nějž pracoval pro noviny Milli Xeber, a kartičku novináře. K dotazu žalovaného žalobce uvedl, že předmětné potvrzení mu vystavil zakladatel novin, a to v jejich kanceláři. Žalovaný žalobci připomněl, že dle jeho tvrzení byly noviny uzavřeny v roce 2014. Žalobce nato uvedl, že uzavřeno bylo pouze oddělení zabývající se politikou, ostatní oddělení fungují. Nadále publikují i články o politice, ale ty jsou již jen prorežimní, žádné kritické články, které psal žalobce, by tam dnes publikovány být nemohly. K dotazu, jak si vysvětluje, že pracovník novin, v nichž vychází prorežimní články, mu na hlavičkovém papíře daných novin vystavil potvrzení o protirežimní činnosti a souvisejících problémech bývalých zaměstnanců, žalobce uvedl: *„Je to jako reference, když odcházíte odněkud a žádáte o práci někde jinde, tak vám vydají dokument, kde je popsáno, co se stalo (...)“*. Později v průběhu správního řízení žalobce předložil správnímu orgánu ještě vyjádření, podle nějž potíže s jeho neplodností jsou způsobeny tím, že jej zbila policie. Toto tvrzení dokládal lékařskými zprávami (v českém a v německém jazyce).
30. Žalobkyně při pohovoru ve správním řízení popsala potíže, které měl s ázerbájdžánskými orgány žalobce. Ona sama žádné politické potíže neměla, měla pouze problém s tím, že bez úplatku nebyla schopna získat práci, která by odpovídala jejím představám. Žalobkyně dále trpí hepatitidou typu B a C, domnívá se, že se jí nakazila při zákroku u lékaře, neboť lékaři v její vlasti šetří a nehledí na hygienu. Svá tvrzení žalobkyně doložila 1 listem zdravotní dokumentace v českém jazyce, později doplnila dvě lékařské zprávy týkající se neplodnosti jejího manžela.
31. Mezinárodní ochranu lze poskytnout buď ve formě azylu, nebo doplňkové ochrany. Podle § 12 zákona o azylu se cizinci udělí azyl, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.
32. Podle § 13 zákona o azylu se rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl udělen azyl podle § 12 nebo § 14, v případě hodném zvláštního zřetele udělí azyl za účelem sloučení rodiny, i když v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude v jeho případě zjištěn důvod pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12.
33. Jestliže v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude zjištěn důvod pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12, lze v případě hodném zvláštního zřetele udělit azyl z humanitárního důvodu (§ 14 zákona o azylu).
34. Pokud správní orgán dospěje k závěru, že nebyly naplněny důvody pro udělení azylu jako vyšší formy mezinárodní ochrany, posoudí, zda žadatel nesplňuje alespoň důvody k udělení doplňkové ochrany. Podle § 14a odst. 1 zákona o azylu se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení

mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště. Dle § 14a odst. 2 téhož zákona se za vážnou újmu podle tohoto zákona považuje a) uložení nebo vykonání trestu smrti, b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, c) vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR.

35. Podle § 14b zákona o azylu pak lze rodinnému příslušníkovi osoby požívající doplňkové ochrany v případě hodném zvláštního zřetele udělit doplňkovou ochranu za účelem sloučení rodiny, i když v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude v jeho případě zjištěn důvod pro její udělení.
36. V nyní posuzované věci žalobci zdůvodňují své žádosti o udělení mezinárodní ochrany zejména poukazem na aktivity žalobce v zemi původu a na jeho pronásledování ze strany ázerbájdžánského režimu. Namítají, že žalobce ve vlasti působil jako „protivládní novinář“, pronásledován byl také za další projevy svého politického smýšlení (kritika volebních manipulací a účast na opoziční demonstraci). V Ázerbájdžánu již byl z těchto důvodů dvakrát uvězněn, několikrát sledován a zbit při policejním výslechu. Měla by mu proto být udělena mezinárodní ochrany dle § 12 písm. a) a b), případně dle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. V návaznosti na to by měl být žalobkyni (jakožto manželce žalobce) udělen azyl z důvodu sloučení rodiny dle § 13 zákona o azylu, případně doplňková ochrana dle § 14b téhož zákona. Žalobkyně poukazuje také na další důvody, které dle jejího názoru odůvodňují udělení některé z forem mezinárodní ochrany, ale i ty jsou, přinejmenším nepřímě, spjaté s žalobcem (žalobkyně namítla, že jí hrozí pronásledování jakožto manželce odpůrce ázerbájdžánského režimu, nebo že žalovaný se nedostatečně zabývá jejím zdravotním stavem a neplodností žalobce, která má být důsledkem represí ázerbájdžánského režimu).
37. Pokud jde o argumentaci žalovaného, pak krajský soud považuje za nutné zdůraznit, že tato se lišila v průběhu správních řízení a v průběhu soudních řízení. Ve svých vyjádřeních k podaným žalobám žalovaný uvedl, že v průběhu správních řízení pojal podezření o autentičnosti a pravosti žalobcem předkládaných důkazů (tj. dvou rozsudků, kterými ázerbájdžánské soudy odsoudily žalobce k trestům administrativní vazby, a potvrzení o jeho působení v novinách Milli Xeber). V odůvodnění napadených rozhodnutí však žalovaný vyjádřil především pochybnosti o pravosti listiny, kterou žalobce dokládá svou pracovní činnost v novinách Milli Xeber. Ve vztahu ke zmíněným rozsudkům ázerbájdžánských soudů žalovaný poukázal pouze na určité nesrovnalosti u data vydání jednoho z těchto rozsudků, výslovně nezpochybnil jejich pravost. Pochybnosti o autenticitě daných rozsudků žalovaný poprvé jasně vyslovil teprve ve vyjádřeních k žalobám.
38. Žalovaný na podporu svého tvrzení, že žalobcem poskytnuté rozsudky jsou falsa, předložil soudu informaci MZV ČR ze dne 6. 11. 2018 týkající se podob čísel jednacích na rozsudcích ázerbájdžánských soudů. Krajský soud ovšem tento důkaz nepřipustil. Pokud měl žalovaný pochybnosti o autenticitě předmětných rozsudků, měl k tomu

provést dokazování již ve správních řízeních a poskytnout žalobcům prostor vyjádřit se k příslušným důkazům. Případný závěr, že žalobcem předložené rozsudky jsou falsa, by představoval podstatnou změnu skutkového stavu a významně by měnil důkazní situaci v řízení. Není proto úkolem krajského soudu, aby jako první hodnotil, zda uvedené rozsudky skutečně představují falsa či nikoliv. Žalovaný nemůže tímto způsobem „dohánět“ v soudním řízení, co zanedbal v řízení správních.

39. Podle § 75 odst. 1 s. ř. s. soud při přezkoumání rozhodnutí správního orgánu vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Podle § 77 odst. 2 s. ř. s. sice soud může doplnit důkazy provedené správním orgánem, obecně však platí, že by soudy ve správním soudnictví neměly nahrazovat činnost správních orgánů. Nutno dodat, že uvedená obecná zásada, na níž je založeno fungování správního soudnictví v ČR, je do určité míry prolomena výše citovaným čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice. Ale ani s odkazem na dané ustanovení procedurální směrnice nelze libovolně uplatňovat nová tvrzení a předkládat nové důkazy teprve v soudním řízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2015, č. j. 10 Azs 194/2015 – 32, a nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16). Navíc vertikálního přímého účinku směrnice se může dovolat pouze jednotlivec proti státu, nikoliv stát proti jednotlivci.
40. Krajský soud tedy při přezkumu posouzení azylového příběhu žalobců a jeho věrohodnosti nebude přihlížet k informaci MZV ČR ze dne 6. 11. 2018. Naopak vycházet bude také z předmětných rozsudků ázerbájdžánských soudů. Ani žalovaný totiž v napadených rozhodnutích nijak nezpochybnil, že byl žalobce v Ázerbájdžánu dvakrát odsouzen k trestu administrativní vazby a k peněžitým trestům v souvislosti s incidenty, které bezpochyby měly spojitost s uplatňováním politických práv a se zastáváním určitých politických názorů (stížnost na průběh voleb, účast na mítinku). Žalovaný nezpochybnil věrohodnost azylového příběhu žalobců jako celku. Povinností žalovaného tak bylo při hodnocení žádostí žalobců vycházet z těch částí jejich výpovědí, jejichž věrohodnost nezpochybnil (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 – 57, a ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 – 83). Tedy důkladně provést test přiměřené pravděpodobnosti, užívaný pro zkoumání odůvodněnosti strachu z pronásledování.
41. V této souvislosti krajský soud připomíná, že posuzování odůvodněnosti strachu z pronásledování má prospektivní povahu, je tedy třeba zkoumat potencialitu pronásledování v budoucnu, po případném návratu žadatele o mezinárodní ochranu do země původu. Při tom je využíván standard přiměřené pravděpodobnosti, což znamená, že tato možnost musí být reálná, nikoliv pouze hypotetická. Judikatura i doktrína pak dovozuje, že k naplnění tohoto standardu může postačovat již existence méně než 50% pravděpodobnosti, že žadatel bude pronásledován [viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 – 82, ze dne 13. 8. 2010, č. j. 4 Azs 11/2010 – 112, a ze dne 31. 5. 2017, č. j. 5 Azs 62/2016 – 87; EASO: *Qualification for international protection (Directive 2011/95/EU) - A Judicial Analysis*, 2016, str. 82-83]. Skutečnost, že žadatel již byl v minulosti pronásledován nebo vystaven přímým hrozbám pronásledování, je přitom významným ukazatelem odůvodněnosti jeho obav z pronásledování (srov. čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice). Nutno dodat, že dle čl. 9 odst. 1 kvalifikační směrnice je pronásledováním jednání, které je „a) svou povahou nebo opakováním dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv,

zejména práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nelze odchýlit, nebo b) souběhem různých opatření, včetně porušování lidských práv, který je dostatečně závažný k tomu, aby postihl jednotlivce způsobem podobným uvedenému v písm. a).“ Buď tedy určitý akt (případně jeho opakování) může být dostatečně závažný na to, aby představoval sám o sobě pronásledování, anebo může intenzity pronásledování dosáhnout souběh většího množství méně závažných opatření. V takovém případě se jedná, slovy Nejvyššího správního soudu, o pronásledování „*na kumulativním základě*“ (viz např. rozsudek ze dne 14. 6. 2012, č. j. 6 Azs 4/2012 – 67).

42. Žalovaný nedostatečně posoudil otázku, zda žalobce je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, případně zda má odůvodněný strach z pronásledování pro zastávání určitých politických názorů ve státě. Jestliže byl, podle předložených rozsudků a podle toho co uváděl ve správním řízení, žalobce v zemi původu zbit policií a dvakrát odsouzen k trestu administrativní vazby a k peněžitým trestům za určité politické aktivity, pak to nelze bagatelizovat tím způsobem, jak učinil žalovaný v napadených rozhodnutích. Podle žalovaného nebyly sankce, kterým byl žalobce ve vlasti vystaven, projevem soustavného, adresného a systematického tlaku vůči jeho osobě. Žalobce nebyl členem žádné politické organizace, nezastával významné politicky exponované funkce, a ač byl protivládním novinářem, tuto činnost vykonával pouze po dobu několika měsíců v roce 2014. Ázerbájdžánské státní orgány tudíž neměly důvod vůči žalobci systematicky a adresně vystupovat. Do potíží se dostal pouze v souvislosti s účastí na konkrétní demonstraci (stejně jako mnoho dalších účastníků tohoto shromáždění) nebo při volbách. Žalobce také bez potíží opustil Ázerbájdžán. Podle žalovaného jsou tak obavy žalobce z případného pokračování problémů a opětovného uvěznění po návratu do vlasti spekulativní. Po příjezdu do vlasti žalobce nebude bezprostředně nijak ohrožen. Potíže žalobce budou odvislé od jeho budoucích aktivit, a tak se může rozhodnout, zda pokračovat v politických projevech v Ázerbájdžánu a riskovat případné další represe.
43. Krajský soud považuje takové posouzení za nedostatečné i s ohledem na poznatky plynoucí z žalovaným shromážděných zpráv o zemi původu. Například podle výroční zprávy *Human Rights Watch* z 18. 1. 2018 ázerbájdžánská vláda v roce 2017 zintenzivnila svá tvrdá opatření vůči svým kritikům. Nejméně 25 novinářů a politických a mládežnických aktivistů bylo odsouzeno v politicky motivovaných soudních řízeních k dlouhým trestům odnětí svobody. Další lidé byli zadrženi, jsou vyšetřováni a potýkají se s šikanou, zákazy cestování nebo uprchli. Dochází k případům mučení a dalších forem špatného zacházení ve vazbě. K uvěznění novinářů jsou užívána podvodná obvinění z daňových a jiných trestných činů. Obdobně *Amnesty International* ve své výroční zprávě z 22. 2. 2018 konstatovala v Ázerbájdžánu existenci tvrdých opatření proti právu na svobodu projevu. Kritici vlády dle této zprávy čelili politicky motivovaným stíháním, docházelo k zatýkání kritických novinářů a blogerů, ve vazbě jsou bití a mučení. Zpráva zmiňuje také případ novináře obviněného z chuligánství.
44. Z uvedených zpráv vyplývá, že vládnoucí režim v Ázerbájdžánu se dopouští tvrdých represí vůči kritickým novinářům a politickým aktivistům. Jestliže se žalobce v minulosti opakovaně dostal do potíží s tímto režimem, byl zadržen a zbit policií, účelově uvězněn atd., pak zcela jistě nelze tvrdit, že jeho obavy z možného pronásledování po návratu do vlasti jsou čistě spekulativní. Nepřípustné je také tvrzení, že žalobce se v budoucnu může vyhnout potížím tím, že rezignuje na uplatňování svých politických práv.

45. Krajský soud shrnuje, že žalovaný nedostatečně posoudil otázku, zda žalobce je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, případně zda má odůvodněný strach z pronásledování pro zastávání určitých politických názorů ve státě původu. Krajský soud nicméně nijak nepředjímá odpověď na uvedenou otázku. Bude na žalovaném, aby důkladně zhodnotil, zda žalobce splňuje podmínky pro udělení azylu ve smyslu § 12 písm. a) a b) zákona o azylu (eventuálně pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu). V návaznosti na to pak bude nutné znovu posoudit i to, zda nemá na některou z forem mezinárodní ochrany nárok také žalobkyně.

VI. Závěr a náklady řízení

46. Krajský soud z výše uvedených důvodů zrušil napadená rozhodnutí žalovaného a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Právním názorem, který soud vyslovil ve zrušujícím rozsudku, je správní orgán v dalším řízení vázán (§ 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s.).
47. Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobci byli ve věci úspěšní, krajský soud jim proto přiznal náhradu nákladů řízení. Žalobci své náklady nevyúčtovali, ani nedoložili, krajský soud proto při stanovení výše náhrady nákladů řízení vycházel z obsahu soudního spisu. Na jeho základě žalobcům přiznal náhradu:
- nákladů právní služby poskytnuté zástupcem žalobců za 6 úkonů po 3 100 Kč (2 x převzetí a příprava zastoupení, 2 x doplnění žaloby, 2 x replika k vyjádření žalovaného), včetně paušální náhrady hotových výdajů po 300 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. a) a d) a § 13 odst. 4 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], tj. 20 400 Kč;
 - nákladů právní služby poskytnuté zástupcem žalobců za 2 úkony ve výši 2 480 Kč (2 x účast na soudním jednání konaném dne 20. 2. 2020), včetně paušální náhrady hotových výdajů ve výši 2 x 300 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. g), § 12 odst. 4 a § 13 odst. 4 advokátního tarifu], tj. 5560 Kč.
48. Žalovaný je tedy povinen zaplatit žalobcům náklady řízení ve výši 25 960 Kč, a to do deseti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejich zástupce.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 26. února 2020

Mgr. Tomáš Blažek v. r.

Za správnost vyhotovení: R. V.

samosoudce